

ikke væsentlig skiller sig fra den foran omtalte Prisrevolution efter Sølvminernes Opdagelse i Amerika.

Priserne var høje i 70erne i forrige Aarhundrede, men Forholdene var dengang adskilligt mere enkle, end de er i vore Dage. Man var fri for adskillige Fornødenheder, hvormed Samfundsudviklingen har belemret Budgetterne, havde ingen Telefoner, ingen Fyldepenne, saa godt som ingen Sporvogne osv., og de personlige Tjenesteydelser var ikke saa kostbare. Selv om det kan have været svært nok for Datidens Husholdninger at bære de høje Priser, har man sikkert baaret Byrden adskilligt lettere end nu. Fra Midten af 70erne begynder saa en stærk Nedgang; under Svingninger naar Prisniveauet i 1895 ned paa Bunden af en Bølgedal. Fra det Øjeblik begynder der en Stigning; i 1913 er Prisniveauet rundt regnet 40 pCt. højere end i 1895.

Denne stærke Prisstigning under »Højkonjunkturerne« i dette Aarhundredes Begyndelse har medført vidtrækkende Problemer. Lad os antage, at en Mand i en *Livsfor-sikringsanstalt* har skaffet sin Hustru en *Enkeforsørgelse* paa et vist Pengebeløb. Livsfor-sikringsanstalten har altsaa paataget sig en *vis Risiko*. Hvad enten Enken dør tidlig eller silde, saa er hun sikker paa til sin Død at oppebære det samme en Gang for alle fastslaaede Beløb. Men *Enken* maa selv bære en *meget betydelig Risiko*, saasandt enhver Prisstigning vil formindske hendes Købeevne. Er hun bleven Enke i 1895, og har hun dengang faaet en Overlevelserente paa 1000 Kr., saa er hun i 1913 ikke bedre stillet, end hun dengang vilde have været det med godt og vel 700 Kr. Ved de foran omtalte Præstepensioner er denne Risiko delvis forsvunden for den enkelte Pensionist, d. v. s. den er overført dels paa Eftermanden i Embedet, dels paa Præstepensionsfondet. Lad os tænke os, at en Enkepension for de fire Femtedele betales efter Kapitelstakst for Hvede, saa vil en Livrente paa 100 Kr., der begynder at løbe i 1895, i 1913 være bleven til 124 Kr. Det vilde ganske vist ikke være hele Risikoen, der saaledes var bleven dækket, idet Stigningen af Prisniveauet i Virkeligheden var $\frac{2}{5}$, men noget er der dog opnaaet ad denne Vej.

Nu er det klart, at et Forsikringssselskab vilde være udelukket fra at bære en saadan Risiko, naar det ikke kunde skaffe sig Indtægter, der bevægede sig paa samme Maade, hvilket vilde være umuligt for Øjeblikket. Det vilde da ikke have noget Middel til at værge sig mod Stigninger eller Fald i Priserne, og altsaa kunde det risikere enorme Tab. Dette Eksempel skal i Virkeligheden kun tjene til at vise Rækkevidden af hele dette Problem.

Skal Spørgsmaalet løses, maa det være *Samfundet som Helhed*, der tager Sagen op. Det radikaleste vilde være, om man kunde faa Priserne gjort stabile, saa at den her paa pegede Risiko helt eller delvis kunde forsvinde.

I et kort Foredrag som dette lader det sig selvfølgelig ikke gøre at komme tilbunds i hele det vidtløftige og mangesidige Spørgsmaal, om hvad det er, der frembringer *Prisniveauets Bevægelser*. Undertiden ser jeg paa det som en Skrue uden Ende: under de idelige Spændinger mellem de forskellige Faktorer indenfor den produktive Verden faar Priserne ganske naturlig en Opdrift. Arbejdernes Standard of life stiger og fremkalder Fordring om højere Løn; som Følge deraf stiger Varepriserne, hvorved Arbejdslønnens Stigning delvis neutraliseres, følgelig fortsættes Bevægelsen, medens der samtidig er Stagnation i andre Samfundsklassers Indtægter og altsaa Tilbagegang i deres Købeevne. Men det er selvfølgelig kun den ene Side af Forholdet. *Omsætningsmidlernes Mængde* og Om-løbshastighed spiller ogsaa en stor Rolle. Fra regnet Forholdene under Verdenskrigen med dens abnorme Afspærringssystemer kan man sige, at Prisernes Bevægelser i de enkelte Lande i en mærkelig Grad følges ad. Der er altsaa internationale Aarsager i Virksomhed, der er noget kosmopolitisk ved hele Prisniveauets Bevægelser, saa at man i Virkeligheden godt kunde tænke sig dem fastslaaet officielt af en international Kommission. Spørger